

Sygn. akt II Ca 669/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Grzegorz Ślęzak
Sędziowie	SSO Jarosław Gołębiowski (spr.) SSR del. Mariusz Kubiczek
Protokolant	Paulina Neyman

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa J. M. i W. M.

przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Opocznie

z dnia 25 lipca 2013 roku, sygn. akt I C 290/12

oddala apelację i zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powodów J. M. i W. M. kwotę po 600,00 (sześćset) złotych na rzecz każdego z nich tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt II Ca 669/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 25 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy w Opocznie po rozpoznaniu sprawy z powództwa J. M. i W. M. przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W. o zadośćuczynienia

- zasądził od pozwanego na rzecz powoda J. M. kwotę 7.000,00 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 8 lipca 2011 roku do dnia zapłaty;
- oddalił powództwo w pozostałej części;
- zasądził od pozwanego na rzecz powódki W. M. kwotę 7.000,00 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 8 lipca 2011 roku do dnia zapłaty;
- oddalił powództwo w pozostałej części;

5. zniósł wzajemnie koszty procesu;

6. nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Opocznie kwotę 500,00 (pięćset) złotych tytułem brakującej opłaty od uwzględnionych części powództw;

7. nie obciążył powodów brakująca opłatą sądową od oddalonych części powództw.

W dniu 20 lipca 2008 r. około godziny 5.40 na drodze nr (...)relacji S.-K.

w miejscowości H.gmina A.kierująca samochodem osobowym marki (...)o nr rej. (...)M. C.nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że nie dostosowała techniki i taktyki jazdy do panujących warunków drogowych i jadąc z nadmierną prędkością prawym pasem ruchu

w kierunku K.na łuku drogi w prawo podjęła w miejscu zabronionym manewr wyprzedzania innego uczestnika ruchu, a następnie, aby nie doprowadzić do zderzenia czołowego z nadjeżdżającym z kierunku przeciwnego pojazdem osobowym przyhamowała,

w wyniku czego utraciła panowanie nad kierowanym pojazdem, zjechała na prawe pobocze,

a następnie do rowu uderzając w drzewo, potem w konstrukcję mostku wjazdowego na posesję, a następnie w drugie drzewo, w wyniku czego na skutek doznanych obrażeń ciała śmierć na miejscu ponieśli pasażerowie tego auta Ł. G.,

I. M.

i N. J..

Za powyższy czyn karalny wyrokiem Sądu Rejonowego w Opocznie z dnia 10 listopada 2009 r. sygn. akt li K 165/08 M. C. skazana została na karę 3 lat pozbawienia wolności.

Pojazd sprawcy wypadku był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej

w (...) S.A. z siedzibą w W..

J. M. i W. M. mieli ze zmarłą wnuczką I. M. bardzo dobry i ścisły kontakt. Mieszkali w osobnych domach, ale w jednym podwórku i widywali się codziennie. Opiekowali się nią od najmłodszych lat w czasie kiedy jej rodzice pracowali. Spędzali wspólnie wszystkie święta i uroczystości rodzinne. Gdy wnuczka była mała razem z dziadkami mówiła pacierz, chodziła do kościoła, zwierzała się im z wydarzeń w szkole. Od zawsze była ich „oczkiem w głowie”. Kiedy była już starsza zawsze chętnie pomagała dziadkom, kupowała im leki kiedy jeździła do szkoły do K., pomagała w robieniu zakupów, przyniesieniu drewna, rozpaleniu w piecu.

Śmierć I. M. bardzo dotknęła J. i W. M.. Była dla nich dużym szokiem, który wywołał ból i cierpienie. W. M. po śmierci wnuczki nie potrafiła powstrzymać łez, doznała silnego zapalenia oczu, w związku

z czym znalazła się na Oddziale Okulistycznym Szpitala w K., gdzie przebywała tydzień. J. i W. M. mają łącznie 14 wnucząt.

Aktualny stan psychiczny J. M. jest dobry, tzn. nie występują u niego żadne istotne zaburzenia sfery emocjonalnej, które były bezpośrednim następstwem doświadczenia śmierci wnuczki.

Z psychologicznego punktu widzenia zakres szkód psychicznych jakich doznał J. M. w wyniku przedmiotowego zdarzenia, miały ograniczony zakres i nasilenie, co jednak nie oznacza, że nie doświadczył on cierpienia jako stanu emocjonalnego w wyniku śmierci członka najbliższej rodziny. W krótkiej perspektywie od zdarzenia cierpienie to (problemy emocjonalne) były znaczne, ale z czasem - w naturalny sposób - uległy zmniejszeniu, a w konsekwencji procesu otępiennego -zatarciu.

Brak jest podstaw do uznania, że w przypadku J. M. śmierć wnuczki była czynnikiem przyspieszającym bądź nasilającym procesy otępienne.

W przypadku J. M. brak jest podstaw by prowadzić analizy

w kierunku powstania i występowania u niego długotrwałego lub trwałego uszczerbku na zdrowiu.

Zakres zmian psychicznych, jakich doznała W. M. w wyniku przedmiotowego zdarzenia miał w dłuższej perspektywie czasowej bardzo ograniczony zakres i nasilenie.

Aktualny stan psychiczny W. M. jest dobry, tzn. nie występują u niej żadne istotne zaburzenia sfery intelektualnej, poznawczej, emocjonalnej i/lub społecznej, które były bezpośrednim następstwem doświadczenia śmierci wnuczki.

Zakres szkód psychicznych, jakich doznała W. M. w wyniku przedmiotowego zdarzenia miał ograniczony zakres i nasilenie, co jednak nie oznacza, że nie doświadczyła ona cierpienia jako stanu emocjonalnego w wyniku śmierci członka najbliższej rodziny. W krótkiej perspektywie od zdarzenia cierpienie to (problemy emocjonalne) były znaczne, ale z czasem - w naturalny sposób - uległy zmniejszeniu.

W przypadku W. M. brak jest podstaw by prowadzić analizy w kierunku powstania i występowania u niej długotrwałego lub trwałego uszczerbku na zdrowiu.

Sąd zważył, iż zgodnie z przepisem art. 436 § 1 k.c. samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch tegoż środka komunikacji.

W świetle art. 822 § 1 k.c., przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zakład ubezpieczeń zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, względem których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający.

W myśl art. 34 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. z 2003 r. Nr 124, poz. 1152) z ubezpieczenia OC przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem są zobowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia.

Przesłankami odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń wobec poszkodowanego są zatem z jednej strony przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej ubezpieczonego, z drugiej zaś strony - istnienie ważnej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. W razie zaistnienia owych przesłanek, ubezpieczyciel odpowiada w zakresie odpowiedzialności sprawcy szkody.

Odpowiedzialność kierującego pojazdem sprawcy szkody, a tym samym pozwanego ubezpieczyciela, kształtuje się, z mocy art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c., na zasadzie ryzyka.

Zgłoszone roszczenie o zadośćuczynienie znajduje podstawę w art. 488 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.

Stanowisko takie jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W uchwale z dnia 22 października 2010 r. sygn. akt III CZP 76/10 (LEX nr 604152) Sąd Najwyższy przyjął, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c.

w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Stanowisko to zostało podtrzymane w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r. II CSK 248/10 (LEX nr 785681) oraz z dnia 11 maja 2011 r. I CSK 621/10 (LEX nr 848128). W uzasadnieniu orzeczenia z dnia 11 maja 2011 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że przeciwnego argumentu nie może stanowić sam fakt wprowadzenia przez ustawodawcę, od dnia 3 sierpnia 2008 r., uprawnień sądu do zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej za doznana krzywdę. Wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło bowiem jedynie do zmiany w sposobie realizacji tego roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania.

Zagadnieniem tym Sąd Najwyższy zajął się także w uchwale z dnia 13 lipca 2011 r. w sprawie III CZP 32/2011 (Biuletyn Sądu Najwyższego 2011/7, LexPolonica nr 2576959).

Stanowiska wyrażone w powołanych wyżej orzeczeniach Sądu Najwyższego Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela. Niewątpliwie spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Należy wskazać, że art. 23 k.c. zawiera katalog dóbr osobistych człowieka, które zostają pod ochroną prawną. Jest to jednak bez wątpienia katalog otwarty. Ustawodawca bowiem wymieniając w treści w/w artykułu dobra osobiste, które poddaje ochronie prawnej robi to używając zwrotu w szczególności.

Tym samym katalog dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej jest zmienny i kształtuje je (zwiększa) judykatura. W judykaturze przyjmuje się powszechnie, iż do katalogu dóbr osobistych, które podlegają ochronie prawnej na gruncie prawa cywilnego należą między innymi tradycja rodzinna, pamięć o osobie zmarłej a także więzi rodzinne. Ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 objęte są bowiem wszelkie dobra osobiste rozumiane jako pewne wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym są uznawane za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę.

Podobne stanowisko zostało wprost wskazane w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r. sygn. akt III CZP 76/10, gdzie Sąd Najwyższy podkreśla, iż „trudno byłoby znaleźć argumenty sprzeciwiające się zaliczeniu do tego katalogu także więzi rodzinnych. Więzy te stanowią fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny i podlegają ochronie prawnej (art. 18 i 71 Konstytucji RP, art. 23 k.r.o.). Skoro dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. jest kult pamięci osoby zmarłej, to - a fortiori - może nim być także więź między osobami żyjącymi. Nie ma zatem przeszkód do uznania, że szczególna więź między członkami rodziny pozostaje pod ochroną prawną przewidzianą w treści art. 23 i 24 k.c.

Niewątpliwie w niniejszej sprawie na skutek śmierci osoby najbliższej spowodowanej zwinionym działaniem sprawcy wypadku, doszło do bezprawnego naruszenia dobra osobistego powodów w postaci silnej więzi rodzinnej łączącej ich ze zmarłą wnuczką I. M..

Należy pamiętać, że rodzina, którą dotknęła ta tragedia to rodzina mieszkająca blisko siebie, w jednym podwórku, której członkowie współuczestniczą nawzajem w ważnych wydarzeniach jej dotyczących jak i w sytuacjach i zdarzeniach dnia codziennego. Przed wypadkiem w rodzinie tej panowały dobre relacje, jej członków łączyły silne więzi emocjonalne. Tworzyli oni zgodną, kochającą się rodzinę, w której zmarła I. M. odgrywała ważną rolę.

Nagła tragiczna śmierć I. M. była dla powodów przyczyną wielkiego bólu, smutku, rozpacz, przygnębienia. Cierpienia te w krótkiej perspektywie były znaczne, jednak z czasem w naturalny sposób uległy zmniejszeniu.

Niewątpliwie źródłem dodatkowych cierpień dla powodów była nagłość śmierci bardzo bliskiej i ważnej dla nich osoby.

Z drugiej jednak strony Sąd miał na względzie fakt posiadania przez powodów licznej rodziny - w tym 14 wnuków. Powodowie mają zatem zapewnioną bliskość i wsparcie rodziny.

Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia Sąd uwzględnił wszystkie podniesione wyżej okoliczności, w tym wnioski biegłego psychologa J. T. sformułowane w jego opiniach, które przede wszystkim nie były przez strony kwestionowane i które w ocenie Sądu są pełne oraz miarodajne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd ustalił wysokość należnego powodom zadośćuczynienia na kwoty po 7.000,- zł dla każdego z nich.

Zasądzone na rzecz powodów kwoty przedstawiają dla nich ekonomicznie odczuwalną wartość i nie są nadmierne w odniesieniu do aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa.

W tym stanie rzeczy, Sąd orzekł jak w punktach 1 i 3 wyroku.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c.

Sąd zasądził odsetki od daty 08.07.2011 r., tj. od dnia następnego po dniu wydania decyzji pozwanego o odmowie wypłaty zadośćuczynienia jako kończącej proces likwidacji szkody.

W pozostałej części Sąd oddalił powództwa jako wygórowane.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. - zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu - punkt 5 wyroku.

Na podstawie art. 113 ust. 1 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz.1398 ze zm.) Sąd nakazał pobrać od pozwanego kwotę 500,00 zł tytułem brakującej opłaty od uwzględnionej części powództw po 250,00 zł tytułem opłaty sądowej od każdego powoda, bo oni sami uiścili część opłaty po 100,00 zł.

W oparciu o art. 113 ust. 4 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz.1398 ze zm.) Sąd nie obciążył powodów brakującą opłatą sądową od oddalonych części powództw.

Powyższy wyrok w części zasądzającej od pozwanego na rzecz powoda J. M. kwotę 7 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 08 lipca 2011r., zasądzającej od pozwanego na rzecz powódki W. M. kwotę 7 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 08 lipca 2011 r., znoszącej wzajemnie koszty procesu; nakazującej pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 500 zł tytułem kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa zaskarżył pozwany.

Apelacja orzeczeniu zarzuca:

1. naruszenie prawa materialnego:

- art. 24kc, art. 448 kc , poprzez przyjęcie ,że mają zastosowanie w sprawie;
- art. 448 kc poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i zasądzenie na rzecz powodów zadośćuczynienia mimo, iż nie zostało naruszone dobro osobiste powodów;
- art. 6 kc poprzez zasądzenie na rzecz powodów zadośćuczynienia, mimo nie udowodnienia przez powodów okoliczności uzasadniających przyznanie każdemu z powodów zadośćuczynienia w kwocie po 7 000 zł;
- art. 481 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie ,że pozwany opóźnił się z zapłatą zadośćuczynienia, gdy w rzeczywistości okoliczności faktyczne od których zależało przyznanie powodom zadośćuczynienia i ustalenie ich wysokości zostały ustalone dopiero w toku postępowania przed Sądem Rejonowym zatem odsetki winny być przez Sąd Rejonowy zasądzone od daty wyrokowania.

2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu Rejonowego z treścią materiału dowodowego poprzez przyjęcie wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu ,że więź rodzinna łącząca powodów ze zmarłą wnuczką była szczególna, stanowiła dobro osobiste powodów podlegające ochronie , a jego zerwanie winno być zrekompensowane poprzez zapłatę każdemu z powodów zadośćuczynienia w kwocie po 7 000 zł.

Biorąc pod uwagę powyższe zarzuty apelujący wnosił o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest uzasadniona.

Nie jest trafny zarzut obrazy zaskarżonym wyrokiem prawa materialnego tj. art. 6 k.c., art. 448 k.c. w zw. a art. 24 k.c.

Z prawidłowych ustaleń Sądu wynika, że w wyniku wypadku komunikacyjnego poniosła śmierć wnuczka powódki I. M.. Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Rejonowy trafnie upatruje odpowiedzialność deliktową w treści art. 448 k.c., który daje podstawę do wypłaty zadośćuczynienia w razie naruszenia dóbr osobistych (art. 23 i art. 24 k.c.).

Nie można podzielić zapatrywania, iż w realiach rozpoznanej sprawy nie doszło do naruszenia dobra osobistego powodów. Katalogi dóbr osobistych wymienionych w art. 23 k.c. jest katalogiem przykładowym. Jest oczywistym, że w ramach tego przepisu mieści się również prawo do ochrony życia w pełnej rodzinie. Lektura apelacji daje się wskazywać, iż jej autor ostatecznie pogląd ten akceptuje konkludując, że rodzina jako związek najbliższych osób podlega ochronie prawa. Skarżący jednocześnie przyznał, iż w niniejszym stanie faktycznym śmierć wnuczki może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny i uzasadniać przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

W zaistniałej sytuacji całkowicie niezrozumiałe są zarzuty, iż brak szczególnej więzi powodów ze zmarłą wnuczką stoi na przeszkodzie do przyjęcia, że doszło do wypełnienia dyspozycji art. 23 i 24 k.c. Do takich wniosków nie prowadzi wykładnia w/w przepisów. Obie te normy prawa nie uzależniają przyznania ochrony prawnej poszkodowanemu od istnienia szczególnej więzi z osobą bliską, która poniosła śmierć w wyniku deliktu. Rodzaj i intensywność tych relacji może stanowić kryterium, od którego zależy wysokość przyznanego zadośćuczynienia. Z tych też względów tracą na znaczeniu argumenty, iż obecnie- z uwagi na upływ czasu- cierpienia powstałe w skutek śmierci osoby bliskiej uległy zatarciu.

Analizując materiał dowodowy Sąd I instancji prawidłowo uznał, iż odpowiednią sumą są kwoty zasądzone w zaskarżonym wyroku. Ich wysokość nie jest nadmierna i została ustalona w ramach uznania sędziowskiego.

Wywody skarżącego, a dotyczące fakultatywności zadośćuczynienia, o których mowa w art. 448 k.c. mają walor jedynie teoretyczny, skoro rozstrzygnięcie Sądu o przyznaniu tego świadczenia było poprzedzone zbadaniem wszystkich okoliczności rzutujących na skutki naruszenia dobra osobistego powodów.

Na akceptację zasługuje także stanowisko Sądu Rejonowego dotyczące daty, od której zostały określone odsetki ustawowe od zasądzonych kwot. Roszczenie z tytułu zadośćuczynienia jest zobowiązaniem pieniężnym bezterminowym, a zatem jego wysokość związana jest z wezwaniem zobowiązanych do zapłaty.

Z tych więc przyczyn i na podstawie art. 385 k.p.c. należało orzec jak w sentencji wyroku.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. stosując zasadę w nim wyrażoną- odpowiedzialności za wynik sprawy.